Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 30 Montgomery St. Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237, (201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюз (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250

РІК LXXXVIII Ч. 169 ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 9-го ВЕРЕСНЯ 1981 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, SEPTEMBER 9, 1981 No. 169 VOL. LXXXVIII

ВІДБУЛАСЯ УКРАЇНСЬКА ЕВРОПЕЙСЬКА ОСВІТНЯ КОНФЕРЕНЦІЯ

Мюнхен, Німеччина (КОУГЦУ). — В суботу, 8-го серпня відбулася тут, у будинку Українського Вільного Університету, Українська Европейська Освітня Конференція, яку влаштувала Шкільна референтура Координаційного Осередку Українських Громадських Центральних і Крайових Установ у Европі (КОУГЦУ) при співдії Українського Вільного Університету, Т-ва „Рідна Школа", при співучасті Освітньої комісії Союзу Українців у Великій Британії та фінансовій і організаційній допомозі Центрального Представництва Української Еміграції в Німеччині (ЦПУЕН).

В Конференції взяли участь 20 учасників з різних країн Европи, а також зі ЗСА й Канади.

Конференцію відкрив голова ЦПУЕН і Т-ва „Українська Гімназія" мгр Антін Мельник. Він відмітив 100-річчя Т-ва „Рідна Школа".

Подаючи загальну інформацію про стан української освіти в Европі, мгр В. Леник, шкільний референт КОУГЦУ й секетар Т-ва „Рідна Школа", назвав його невідрадним. В структурі й організації шкільництва існує неясна й хаотична ситуація. На це вказує існування різних шкіл, які вдержують різні інституції й установи. Всі спроби створити керівний чи координаційний центр шкільництва досі ні в Европі, ні при СКВУ не дали належного успіху.

Виступи представників з різних країн підтвердили поданий загальний образ і з свого боку насвітлили в подробицях всі проблеми й труднощі, з якими організатори шкільництва та учителі доповняючих шкіл постійно борються.

Найкраще поставлене доповняюче шкільництво в Англії, але в порівнянні до шістдесятих років спад числа учнів є значний, а також рівень знання української мови дуже знизився. Це спричинює великі труднощі для учителя. В одній і тій самій клясі перебувають учні з різним знанням, до яких треба індивідуального підходу.

Жадної шкільної структури натомість не має Франція. Є певне число гімназійних і народношкільних учителів, але, крім конференції в 1978 році, досі між ними не вдалося становити контакту. Навчання українознавства провадиться в чотирьох осередках: Париж Ліон, Сошо, Мец, яким охоплено біля 60 дітей. Діяльність у цьому напрямі провадиться також і по таборах СУМ та Українського Національного Об'єднання (УНЄ). В шкільництві зайняті тут Сестри Служебниці.

В Голляндії та Австрії діяли в 1979/80 роках навчальні пункти української мови, яких минулого шкільного року не відновлено.

В Німеччині суботні школи діють в Мюнхені (2), Новому Ульмі, Регенсбурзі й Штуттгарті; є Український Інтернат з щоденним доповняючим навчанням в Мюнхені та садочки в Новому Ульмі й Мюнхені. Фінансово школи втримані ЦПУЕН-ом. Провід деяких лежить в руках ОУЖ та Церкви. Прогалини в доповняючому шкільництві стараються заповнити також сумівські й пластові табори. Подекуди навчання української мови провадиться приватно або на курсах УВУ.

Подібно в Бельгії Українське Науково Освітнє Товариство (УНОТ) втримує кілька малочисельних суботніх шкіл разом з Церквою.

В скандинавських країнах, де поселилася чисельно незначна й дуже розкинена українська громада, пробивається українознавство до молодої ґенерації на родинній базі. Поселенці стараються вдержати в своїх дітях українську ідентичність.

В Югославії немає українського доповняючого шкільництва типу суботніх шкіл. Тамошні три еміґрації з України задержали протягом років свою говірку, т. зв. бачвансько-руську або українську. В Руському Керестурі діє гімназія з інтернатом, а в трьох місцевостях: Коцура, Дзюрдзево, Новий Сад, провадиться навчання русинською мовою. На лекціях релігії священики стараються передати деякі знання з українознавства.

Д-ра Ткач дала додаткові інформації про шкільництво в ЗСА.

Про Англію реферувала Л. Деременда. В Англії Освітня комісія СУБ розпочала діялог з громадою з метою покращання і координування, а також створення садочків, дошкілля й доповняючого шкільництва. Є намагання добитися в англійських школах ступеня „А-левел" з предмету української мови там, де це з огляду на число учнів буде можливим.

На тлі доповіді до справ навчальних програм, підручників та методичних посібників, яку виголосив член Освітньої комісії Р. Кравець, розвинулася широка дискусія. Ситуація, в якій ми перебуваємо, вимагає програми, пристосованої до загального рівня учнів, а не перевантаженої, т. зв. максималістичної. Вона має відповідати програмі чужинецьких народних шкіл. Узгляднено малу кількість осіб, які причиняться до реалізації цієї програми. КОУГЦУ припала б координація курсів для різних груп виховників. Інша основна проблема — це психологічний підхід до нинішньої молоді, щоб вона без внутрішнього спротиву

(Закінґення на стор. 4)

У ТЕГРАНІ ВІДБУВАЮТЬСЯ ВУЛИЧНІ БОЇ

Тегран, Іран. — Стрілянина, убивства, арешти на вулицях столиці Ірану належать уже до щоденних подій. Одначе останніми тижнями множаться вуличні бої між ісламськими ґвардистами та різними групами опозиціонерів, у першу чергу членів Муджагедін-і-Хальк.

Спершу офіційні засоби масової інформації це промовчували, або старалися применшити розміри таких випадків. Одначе це аж ніяк не допомагало й державне радіо, а за ним преса почали про те подавати інформації. Одначе, як звичайно у таких випадках, офіційні повідомлення завжди намагаються бути оптимістичні й применшувати втрати проурядових відділів, а зате збільшувати втрати їхніх противників.

Тегранське радіо повідомило, що в четвер відбулося два більші бої на вулицях Теграну між ісламськими ґвардійцями та членами бойових відділів муджагедінів. Перший бій виник у зв'язку зі спробою ісламських фанатиків перевести ревізії й арешти в бльоці домів у південній частині Теграну. Відділ муджагедінів зустрів ісламських ґвардійців вогнем. Ґвардійці підтягнули скріплення й вкінці таки опанували доми. Втрати в людях були по обидвох боках. Офіційне радіо повідомило, що по стороні муджагедінів було сім убитих, а по стороні ґвардійців тільки ранені. Другий бій виник на одній з головних вулиць у Теграні, який також закінчився вбитими по обидвох боках.

Телебачення повідомило, що того самого дня 44 муджагедінів, або підозрілих у приналежності до тієї організації, розстріляно. Значить за першу половину цього тижня розстріляно 101 людей. Масові арешти тривають далі й з приватних джерел повідомляють, що жертвами тих арештів падають часто люди непричасні до будь-якої політичної групи, а арешти є вислідом особистих порахунків.

Цього ж самого дня в Бандар Енцель, розташованому біля Каспійського моря, революціонери вбили муллу високої ранґи Гоятолісляма Мортезу Ходада, представника аятолли Хомейні в централі господарської відбудови. Міністер для особливих завдань, Бегзад Набаві, дав інтерв'ю тегранському радіо. В тому інтерв'ю він заявив, що безпека є першою проблемою, яку мусить розв'язати новий уряд. Набаві попередив що перед Іраном — важкі дні і що тільки ісламський фанатизм і жорстокість можуть принести успіхи. В тому інтерв'ю він також ще раз потвердив, що останній замах, у якому загинули президент і прем'єр, був роботою організації Муджагедін-і-Хальк.

Новопризначений уряд на чолі з аятоллою Мохаммедом Різа Магдаві-Кані є тимчасовим і до 50 днів він має перевести вибори нового президента, який визначить нового прем'єра вже на постійно.

Справа приналежности Тайвану до КНР мусить бути розв'язаною

Шанхай, КНР. — Після закінчення десятиденної подорожі по Китаї та перед виїздом до Японії колишній президент ЗСА Джіммі Картер відбув зустріч з американськими журналістами в Шанхаї, на якій він рішуче підтримав позитивну розв'язку проблеми острова Тайвану.

Президент Картер висловив задоволення з того приводу, що в часі перебування в Китаї він міг ходити, куди хотів, уживаючи до того засоби комунікації власного вибору, включно з велосипедом. У з'ясуванні своїх поглядів на дальший розвиток китайсько-американських відносин Картер нав'язав до факту, що після довгих років взаємних заперечувань, а опісля хитань, особливо з американського боку, він остаточно ті стосунки знормалізував і встановив нормальні повні дипломатичні зв'язки між обидвома країнами.

Найбільш гарячі й напружені дискусії мали місце з китайськими провідниками у справі Тайвану. Президент сказав: „Я був заскочений і вражений пристрасністю, з якою вони порушували цю справу. Всі китайські лідери, яких я зустрічав, без огляду на їхні пости, робили все можливе, щоб переконати мене у важливости тієї проблеми. Китай ще й далі побоюється, що уряд Регена може наробити клопоту з проблемою Тайвану, а навіть не притримуватися договору з 1979 року, яким устійнено нормальні відносини".

Йдучи по лінії основних заложень своєї політики, Картер у розмовах з китайськими лідерами підкреслив питання людських прав та потребу всебічної виміни вчених, журналістів, професіоналістів, студентів тощо між обидвома країнами. Картер сказав, що він змінив свою думку в справі закордонних місіонерів в Китаї. Китайські лідери заступають думку, що самі китайці мусять обслуговувати свої релігійні потреби, і в тому вони переконали Картера, який перед тим наполягав, щоб вони, як це було колись, допустили більше число місіонерів до Китаю. Зате він виміг від них обіцянку, що буде припинена конфіската біблій і інших релігійних книг.

ДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ ЗСА ВІДМОВИВСЯ видати в'їздну візу мельхитському архиєпископові Гілярінові Капуччі, колишньому церковному достойникові в Єрусалимі, який використовував свій високий релігійний пост і практично дипломатичну недоторкальність і перевозив зброю й інструкції для палестинських терористів з Ливану до Ізраїля. Прилапаний на транспорті машинових крісів у своєму авті через кордон, він дістав назву „архиєпископ з кулеметом", а крім цього десять років тюрми. Випущений на підставі амнестії передчасно він намагався відзискати свій церковний пост в Єрусалимі, але уряд Ізраїля йому категорично в тому відмовив. Поступок архиєпископа Капуччі викликав був дискусію в церковних колах про межі, в яких священики можуть допомагати в політичних акціях. Дискутанти прийшли до однодушности в ствердженні, що священики в ніякому разі не можуть брати участи чи допомагати терористам, а ще більше причинятися до успіху їхніх акцій. Архиєпископові американська амбасада в Римі відмовила в'їздну візу, мотивуючи тим, що американський закон забороняє видавати візи пов'язаним з терористичними групами і акціями особам.

НЕ ЗВАЖАЮЧИ НА ВЕЛИКІ ЗМЕНШЕННЯ державних фондів для безкоштовних абортів для бідних жінок, кількість абортів цілком не зменшилася, як цього побоювалися речниці цих незаможних, переважно не-білих жінок, з руху „Вуменліберейшин" та інші. Федеральне дослідження, переведене в цій справі, виявило, що, не зважаючи на майже повну елімінацію фондів з Медікейду на аборти, не збільшилася ані кількість нелеґальних абортів, ані не родиться помітно більше небажаних дітей.

Появилась наукова праця П. Балея на суспільно-політичні теми

Лос Анджелес, Каліфорнія. — Тут цього року з Видавництва Українського Культурного Осередку появилася 685-сторінкова книга письменника, економіста і соціолога Петра Балея, п.з. „Обезвласнене суспільство"; марксизм: утопія в теорії і терор у практиці.

Книга, яка складається із трьох частин, присвячена — „Незчисленним жертвам людського життя під марксистським режимом, а особливо жертвам українського селянства під совєтським терором".

У цій праці від Видавництва подано її резюме англійською мовою, як також П. Балей в окремій її частині подає термінологічні пояснення.

Про свою книгу автор пише таке: „З уваги на актуальність порушених у цій праці питань, що мають кардинальне відношення не тільки до долі й майбутнього нашого народу, але й цілого світу, кожна інтелеґентна людина повинна б запізнатися з поміщеним в цій праці матеріялом, якщо вона мала б інколи забирати слово в соціяльно-політичних питаннях нашого часу і то незалежно від того, яке її наставлення до теорій Маркса є тепер, або який буде її критичний погляд на цю працю".

Ціна цієї книги в розпродажі — 20 долярів, в чому приймається до уваги загально практиковану знижку для кольпортерів і книгарень. Зацікавлені в набутті цієї книги повинні звертатися на таку адресу: Rancho Caballo Co., 9838 Rancho Caballo Drive, Sunland, Ca. 91040, USA.

АФГАНСЬКІ ВІДДІЛИ ПЕРЕВОДИЛИ ОПЕРАЦІЇ НА ТЕРЕНІ ПАКІСТАНУ

Ісламабад, Пакістан. — Відносини між окупованим совєтськими військами Афганістаном і Пакістаном значно загострилися. Афганські військові частини перейшли кордон до Пакістану, під загрозою зброї обшукали різні будівлі й приватні доми у прикордонних місцевостях, сконфіскували у них усю зброю і повернулися назад на територію Афганістану.

Пакістанське міністерство оборони повідомило, що центром тієї акції було село Шаббаз Кіллі, розташоване п'ять кілометрів від границі. Пакістанські відділи були в тих селах неприсутні, а коли вони прибули, афганців уже не було. Одночасно совєтське й афганське летунство відновило спорадничні акції над Пакістаном. Такі акції мали місце вже перед тим, але останнім часом вони були припинені. Тепер совєтсько-афганські літаки обстріляли деякі населені пункти і в одному з них важко поранили п'ять осіб.

Радіо в Кабулі, столиці Афганістану, повідомило, що комуністичний уряд Баб рака Кармаля зарядив часткову мобілізацію усіх здібних до військової служби осіб до 35 року життя. Генерал Баба Джан, шеф генерального штабу афганських збройних сил, виступив по радіо і потвердив це рішення та пояснив, що змобілізовані вояки будуть вжиті для боротьби з самостійницькими партизанами. При цьому він додав, що совєтські окупаційні війська й урядова афганська армія вже давно були б дали собі раду з самостійницькими партизанами, а поліція з політичними національними чинниками, коли б не допомога, яку вони отримують від КНР і ЗСА.

Як звичайно роблять Москва і її сателіти в таких випадках, в часі тих подій до Індії прибув міністер закордонних справ афганського пробольшевицького уряду Мохаммед Дост, який в розмові з прем'єром Індії, Індірою Ґанді заявив, що його уряд готовий на різні поступки національним елементам в Афганістані.

СССР підносить продукцію ропи й газу

Вашінгтон. — Совєтські повідомлення про пляновий постійний зріст продукції нафтової ропи й газу продовж ближчих років викликували сумніви в деяких знавців тієї ділянки. Ті сумніви збільшилися після оголошення централею СіАйЕй докладнішого звіту про стан тієї справи в СССР. Одначе останні дані американських чинників вказують на можливий зріст совєтської нафтової продукції і продукції газу принаймі до кінця цього сторіччя.

Генерал-майор Ричард Ларкін, заступник керівника централі розвідки збройних сил ЗСА, передав 8-го липня ц.р. звіт свого аґенства до Економічної комісії Конґресу про стан тієї справи. В цьому звіті подано й проаналізовано найновіші дані нафто- і газодобування в СССР і на тій підставі стверджено, що воно зростатиме аж до кінця цього століття, якщо, очевидно, не настануть якісь пертурбації

В СССР ще долі знаходяться значні нові резерви тих обидвох енерґетичних засобів. В грудні минулого року в районі Баженова на Сибірі відкрито поклади нафтової ропи, які згідно з вислідами провірки повинні мати коло 4,200 більйонів барилок ропи. Якщо це було б правдиве, то тоді той один басейн своїм розміром перевищував би всі інші світові резерви нафтової ропи. Першим подав цю цифру шведський нафтовий концерн Петростудії, одначе джерело його інформацій, як і дальших інформацій американських чинників клясифіковані й до

(Закінґення на стор. 4)

В Америці

В МІСТІ ГАКЕНСАК, НЮ ДЖЕРЗІ, ОПЛАТА ЗА воду збільшилася в неймовірно високій мірі — на 47 відсотків. Це є місто, де найвідчутніше б'є зменшення води під час посухи. В Ню Йорку також почали говорити про нову загрозу посухи через незвичайно сухий місяць серпень. Офіційні чинники подають, що в головних резервуарах води, що постачають місто, є всього 54 відсотки води в порівнянні з 63 відсотками в минулому році в цей час.

УРЯДОВИЙ ВГЛЯД У ПРОГРАМУ РОЗДАЧІ харчових допомог („food stemp") виявив великі надуживання в цій харитативній ділянці. Урядові інвестиґатори обчислюють таких зловживань громадським грошем на понад один більйон долярів річно, і, на жаль, докази про всі ці неймовірні розкрадання збільшуються.

НАМАГАННЯ ВВЕСТИ КРАЩУ КОНТРОЛЮ також у програму Велферу примусило Уряд вглянутися в цю справу і виробити новий плян для перевірки листи тих, кому конечно треба діставати цю допомогу, тобто бути на утриманні Уряду, що коштує Урядові більйони долярів. За „статуарним лімітом" такі утриманці Велферу мають право мати не більше, як на 1,000 дол. вартости власности, особистої і хатньої, а якщо вони багатші, то не управнені для цієї допомоги. Тепер новий плян у Вашінґтоні вимагатиме, щоб стейтові аґенції вели сувору перевірку майнового посідання цих утриманців держави.

В БОРОТЬБІ ЗА ЕКОЛОГІЮ РЕВНІ СПОБОРНИКИ Акту проти занечищеного повітря й подібного загналися задалеко, вплинувши на ухвалу суворого законодавства в цій ділянці, що його перекреслює раз-у-раз саме життя, бо, наприклад, замкнення фабрики в такому чи іншому місці очистить у великій мірі повітря, але робітникам нема тоді варстату праці. Тож Уряд у Вашінґтоні, консервативний тепер і наставлений на реальні цілі, а не на „загірні комуни" ліберальних демократів, заохочує Агенцію охорони довкілля злагіднити межі встановленого і дозволеного „занечищення" повітря. Конгрес має також ухвалити полегші цих стандартів.

ВПЕРШЕ ПІСЛЯ ЗВІЛЬНЕННЯ З ПРАЦІ 12,000 контролерів повітряного руху за непослух законові, який не дозволяє федеральним працівникам виходити на страйк, президент Роналд Реґен промовляв до юнійних робітників — Юнії столярів, яка якраз відбуває свою конвенцію в Чікаґо. У четвер, 3-го серпня, Президент ще раз підкреслив, що він не проти страйків, як засобу для зорганізованого робітництва поліпшувати своє життя, а проти ламання закону. Зібрані тисячі цих столярів зустріли Президента і його промову ввічливо, але стримано, натомість оплескували ентузіястично речника Демократичної партії, який критикував „реґеноміks", Реґенову економічну політику. Ним був Чарлз Т. Маннат, голова Демократичного Крайового Комітету.

Почалися нові совєтські маневри в сусідстві Польщі

Москва. — Рік цей є, без сумніву, роком найбільших маневрів збройних сил Совєтського Союзу. Совєтська преса цим разом заздалегідь повідомила про нові великі маневри, не подавши, одначе, що вони відбудуться в сусідстві Польщі.

Цьогорічні зимові маневри довкруги Польщі придбали собі погану славу. Вони були засобом тиску на польське населення та на державне й партійне керівництво Польщі. Хоч вони не дали Москві ніяких, або дуже мало успіхів, влітку знову відбулися великі, перші цього роду морські маневри в південній частині Балтицького моря. У тих морських маневрах були сконцентровані численні морські бойові одиниці і з інших морів і всі вони виконували вправи недалеко польських берегів. Теперішні маневри знову відбудуться біля границь Польщі або поблизу них.

Совєтська преса, яка повідомила про ці маневри, „забула" додати, що вони будуть над польською границею. Одначе, ТАСС заздалегідь попередило, що, мовляв, західні кола знов почнуть гарячкову пропаґандивну кампанію довкруги тих маневрів, надаючи їм особливе політичне значення, а це тим часом „мають бути звичайні вправи, які відбуваються часто", подало ТАСС.

Одначе, факти зовсім заперечують твердження ТАСС-а і інших совєтських чинників. Совєтська преса почала новий пропаґандивний наступ проти польських робітників. З нагоди відкриття крайового з'їзду профспілкової системи „Солідарносьць" у Ґданьську, у совєтській пресі знову проходить хвиля обвинувачень що „Солідарносьць" хоче „усунути теперішню систему в Польщі та перебрати владу". ТАСС у своїй телеграмі з Варшави подало, що польські профспілкові діячі „виголошують промови, повні ворожих атак проти державного керівництва Речипосполитої, а також в тих промовах є брутальні атаки проти Совєтського Союзу і інших соціялістичних країн". Тож не диво, що публічна опінія надає теперішнім маневрам політичне значення.

Москва відібрала совєтське горожанство В. Коваленкові

Мюнхен, Західня Німеччина. — Український тижневик „Шлях Перемоги" 16-го серпня цього року подав, що „Совєтські урядові чинники позбавили совєтського горожанства двох своїх колишніх громадян: російського письменника-дисидента, який виїхав торік до Західньої Німеччини і який тепер живе в Мюнхені, та Віктора Коваленка, 24 років, який тепер живе в ЗСА". Докладніших подробиць, ані джерела цієї новинки згаданий часопис не подав.

Натомість тижневик „Олстер Кавнті Ґазет", що виходить в Кінґстоні, Н. Й., помістив в числі 27-го серпня ц.р. велику статтю Галини Баранік під наголовком „Втеча на свободу".

Темою статті є В. Коваленко, 24-літній український моряк, який „вибрав свободу", коли його корабель причалив до столиці Ісляндії Рейкявік рік тому. В статті подано причину втечі молодого українського юнака, його захоплення Америкою, про яку він чув з українських передач „Голосу Америки".

Віктор Коваленко

Віктор працює тепер на Союзівці, вчиться англійської мови та збирається записатися на курси англійської мови.

В часописі поміщено знімок Віктора у спортовій сорочці з емблемою Союзівки.

У світі

ЄГИПЕТ УЖЕ НЕ РАЗ БУВ ТЕРЕНОМ РЕЛІГІЙНИХ непорозумінь між християнами-коптами й мусулманами. В 1981 році патріярх коптів відмовився був відправити великодні Богослужби з огляду на перешкоди й загрози з боку ісламських фанатиків. Президент Анвар ель-Садат уже кількакратно перестерігав, що ніколи не допустить до релігійної боротьби і заповів, що в потребі застосує гостріші міри. Його заклики не помогли, й міністерство внутрішніх справ було змушене превентивно перевести арешти, щоб запобігти новим конфліктам і зударам. Арешти були на ширшу скалю, бо назагал арештовано понад сто людей. Між арештованими були також агресивні вороги договору з Ізраїлем, члени скрайніх мусулманських сект, які вимагають зірвання добросусідських зносин з ізраїлською державою та започаткування „святої війни" — джігаду — проти Ізраїля.

ДОВГА ДИСКУСІЯ В ЗАХІДНЬОНІМЕЦЬКОМУ парляменті та на публічному форумі про новий ощадностевий бюджет в Західній Німеччині закінчилася компромісом. Осягнена згода принесе коло сім більйонів долярів заощаджень у державних видатках. Бюджетові заощадження були двоякі: з одного боку обнижено деякі виплати, а з другого боку піднесено вплати до державного скарбу. І так піднесено податки на лікери, шампанське й тютюн; а зменшено видатки на допомогу шкільним дітям і на пенсії для безробітних. Також обнижено на один процент всі державні платні. Міністер фінансів Ганс Маттгефер, повідомляючи про те, поінформував, що його платня впала на 700 долярів річно. Воєнний бюджет на 1982 рік виноситиме 16,2 більйона долярів. В тому буде 696 мільйонів долярів підвишки замість 1,6 більйона долярів, чого вимагав міністер війни Ганс Апель.

РЕВОЛЮЦІЯ в Центральній Африканській Республіці, що за „імператора" Беделя Бокасса була „імперією", скинула президента Давида Дацка, який 1979 року скинув „імператора" Бокассу, а владу перебрав генерал Андре Колінґба. Генерал Колінґба є шефом штабу тієї республіки, а тепер ще й до того президентом і прем'єром. До того він ще собі залишив міністерство оборони, щоб мати в своїх руках усі збройні сили та поліцію і міністерство воєнних ветеранів, щоб могти розділювати субсидії відповідно до своїх потреб. Після успішного переведення революції, президент Дацко, який у часі військового перевороту спав і не знав, що сталося, аж його збудили, зрезиґнував і мирно передав владу генералові Колінґба, якого він сам недавно зробив генералом і шефом штабу.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Subscription year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members 65¢ a month. Change of address — 50¢. Make checks or money orders payable to "Svoboda"
Postmaster: Send address changes to "Svoboda", P.O. Box 346, Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу 65¢ міс. За кожну зміну адреси — 50¢
Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda"

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Мораль вояків — мораль народу

Хто служив у війську, або й не потребував сам служити, щоби знати прастару правду, що настрій у воящтва, мораль вояків, це ще сильніший і важливіший чинник, аніж арсенал зброї та її вбивча сила. Якщо б так не було, то не було би блискучих перемог маленьких державок античної Греції — Атен і Спарти над могутніми арміями Персії і біблійний Давид не злякався би станути на прю перед велетнем Голіятом. Вояк потребує атмосфери довір'я, атмосфери ентузіязму. І — віце верза — найгірше, що можна вдіяти для батьківщини, це сіяти серед воящтва зневіру, недовір'я. Якщо б президент Гаррі Труман дав був вільну руку генералові МекАртурові, то сьогодні не було б комуністичного режиму у Північній кореї. Якщо б за президента Линдона Джансона його цивільні дорадники не диктували йому заяв і розпорядків, які сіяли тільки зневіру у воюючих у В'єтнамі вояків та спутували свободу рухів тамошнім командантам, то не було б того історичного скандалу, яким була програ Америки у В'єтнамі з промощенням комунізмові шляху на ввесь колишній Індокитай.

Недавно можна було вичитати один американський коментар, що Роналд Реґен, крім своїх розумових концепцій і адміністраційного досвіду, що його набрався, як двократний губернатор найбільшого в Америці стейті Каліфорнії, має ще інстинкт, який спонукує його до щасливих ходів з благодатними наслідками. Керуючись, мабуть, таким інстинктом, президент Реґен, перервав свої літні вакації у Каліфорнії 20-го серпня ц. р. і прилетів літаком на чердак літаконосця „Констелейшен", звідкіля спершу придивлявся акробатичним штучкам, що їх показували літаки, які підіймалися з чердака того американського корабля і верталися туди, та опісля виголосив промову до кількох тисяч моряків, летунів і старшин. Він виголосив патріотичну промову, яку нав'язав до події з-перед двох днів, коли то два американські військові джети збили над Середземним морем два лівійські військові літаки совєтської продукції. Нав'язавши до тієї події з лівійськими літаками над Середземним морем, Президент заявив, що це була наче показова лекція, що Америка „може потверджувати своїми ділами свої сильні слова". Патріотична промова Реґена дійшла до умів і сердець моряків і летунів. За газетними звідомленнями — промову Президента привітали „громом оплесків". Літаконосець „Констеллейшен"— братній корабель літаконосця „Німіца", який є базою джетів, що його збили лівійські літаки.

Коли Президент говорив про силу Америки на морях світу — то це підносило гордість залоги того морського велетня. І президент Реґен напевно не зробив цієї „прогулянки" випадково, без пляну і без конкретної цілі. Бо коли Роналд Реґен проголосив у своїй виборчій кампанії гасло „оновлення Америки", то одним із засобів такого оновлення американської атмосфери є власне відбудова збройної сили, а збройна сила залежить в першу чергу не від числа зголошених до війська добровільців, а від духа, який панує у всіх родах збройних сил З'єднаних Держав.

У боротьбі за переведення через Конґрес бюджетового проєкту з найбільшою в історії цієї країни редукцією видатків та найбільшою редукцією прибуткового податку — Реґен відніс перемогу, якої не сподівалися найбільші оптимісти у Білому Домі. Це пояснювали коментатори фактом, що Роналд Реґен вміє здобути собі прихильність слухачів та має особливий хист переконувати їх, що коли навіть вони не погоджуються з ним по суті, то рішають „дати шанс" Президентові переводити його програму. Відгук його промови на літаконосці „Констеллейшен" показав, що він вміє породжувати ентузіязм не тільки у людей, які думають розумовими політичними категоріями, але й серед воящтва, яке реаґує почуваннями. Годі було дивуватися, що ентузіязм серед вояків викликувала поява Д. Д. Айзенгавера, воєнного героя, — більше дивує, що такий сам ентузіязм вміє викликувати колишній фільмовий артист і телевізійний коментатор. Американський президент є за конституцією головним вождем усіх збройних сил ЗСА. Роналд Реґен доказав, що він уміє використовувати своє конституційне найвище військове становище для піднесення моралі серед воящтва, для викликування патріотичного ентузіязму. Це була добра, мудра поведінка Президента — викорінювати настрої зневіри і апатії та заступати їх настроями гордости і віри в силу своєї батьківщини.

ОДИН ІЗ МЕНШЕ ВІДОМИХ портретів Рембрандта, портрет Якоба де Гейна, який недавно вкрадено з галерії Далвич на передмісті Лондону, знайдено в лондонській таксівці разом із трьома „любителями" мистецтва, які його вкрали з галерії, перемалювали, щоб прикрити оригінал і намагалися продати. Перемалювання портрету не пошкодило оригіналу.

Олександер Домбровський

ЗА РАЦІОНАЛЬНІ ПРИНЦИПИ КОНСЕРВАТИЗМУ

II

Фаховий історик повинен трактувати історичний процес як цілість, нерозривну тяглість — ланцюг органічно пов'язаних зі собою звен — діб від перших кроків homo sapiens до сучасної людини.

Український історик повинен (і мусить во ім'я наукового об'єктивізму й повної реконструкції історичного життя народу!) присвятити увагу історичному процесові на землях України від початку аж до вчорашнього дня, підкреслюючи і вшановуючи надбання духових і матеріяльних вартостей русько-української людини з її найстаршими етногенетичними коренями на поодиноких етапах її розвитку від доби кам'яної сокири до часів електричних прирядів. Назвім це умовно здоровим принципом наукового консерватизму. А громадсько-політичний діяч повинен обильно користати як у площині світоглядовости й теоретичних міркувань, так і практичних потягнень, черпаючи з досвіду минулих поколінь. Це є здоровий, раціональний консерватизм у політиці, ширше поняття леґалізму з узгляденням історичної традиції — виказка нашої національно - історично-культурної ідентичности на барикадах змагань за нашу державність.

Бути українським консерватистом — це не значить ходити в козацьких шараварах з „оселедцем" на голові, їсти „щукурибаху, ще й саламаху з водою", чи герцювати зі шаблюками на „вороному коні" в добі ядерної зброї, панцерних танків і ракет, а нав'язувати до кращих традицій (не крамол і виколювання очей брат братові!) історичного минулого в ідеологічно-державницькому аспекті, до випробуваних принципів і ідеалів давнішого життя нашого народу в культурно-світоглядово-державницькій площині, у виробленому національному „смаку" відносно змісту й форми нашого національного життя на довговіковому історичному шляху — мандрівці по золоте руно найвищого нашого ідеалу.

Замість будувати нашу сучасність і майбутність у пов'язанні з нашим історичним минулим, ми — великі „універсалісти" захоплювалися східньоевропейським православієм (замість русько-українського православія!), їхали на Північ і допомагали будувати разом зі східньоевропейським православієм імперію „старшого брата" за ордени, посади й „пособія". А останніми часами захоплювалися світовим соціялізмом - комунізмом, будуючи на переміну червону імперію на місце царату, бо наше рідне — Центральна Рада, Гетьманат і Директорія — було за куце для нашого „широкого" світогляду з далекими обріями світового формату універсалізмами. Це ж, мовляв, для світоглядово-політичних пігмеїв, ми ж „універсалісти"!

Як не як, а триваюча кілька століть прірва в нашому державницькому житті зробила своє, політично-державницьке вакуум у нашій історії стало прокляттям для грядучих поколінь українства, які не могли виховуватися в умовинах власної державности, лише чужої, накиненої нам брутальною силою московських штиків і польської гусарії. Тому, коли „Україну злії-лукаві люди приспали", а згодом „її окрадену збудили", наступила національна трагедія, бо „встоятись не стало сили". Бракувала історична традиція української державности й збройної сили, до якої можна було б нав'язувати в психологічно-світоглядово-державницькому аспекті. Принципи здорового, раціонального консерватизму з постулятом нав'язування до кращих моментів нашого історичного минулого затерлися не лише в народних масах, але й у провідній верстві. До того долучився традиційний, роздмуханий степовою натурою індивідуалізм (Як Україна не має бути такою, як я хочу, хай не буде жадної!), отже — хай живе пашківська волость!

Не маючи зрозуміння й не находячи співпраці зі сторони своїх, гетьман Павло був змушений обсаджувати державні пости чужими людьми, щоби вдержати державність, що тепер дехто йому закидує. Але далеко не всі виказують добру волю зрозуміти причини, які змушували Гетьмана до таких потягнень.

Тепер подибуємо дивне явище в нашому громадсько-політичному житті й на сторінках нашої преси. Під час наших історично-державних роковин є згадувана Центральна Рада й Директорія, а про Гетьманат майже нічого. На сторінках преси видніють знімки Голови Центральної Ради й Голови Директорії з поминенням знімки Гетьмана Павла. На перший погляд виглядає, що між Центральною Радою й Директорією існує прірва, вперто злісне табу. Чи це є державницький підхід до справи? Дивне явище, якого без „водки" не розбереш.

(Продовження буде)

Мирон Утриско

ЗНАЧЕННЯ РІДНОЇ МОВИ

На тему рідної мови пишеться чимало, але з огляду на її величезне значення в житті народу, ніколи не пошкодить писати ще більше на цю тему, бо заник вживання рідної мови, може бути причиною загибелі народу, без огляду на його чисельність і величину, особливо в умовах бездержавности.

Цю небезпеку треба собі повністю усвідомити, заки приступимо до оцінки мови, як важливого складника в існуванні нації.

До складових чинників, з яких твориться народ, належить чимало різних аспектів як: походження, звичаї і обичаї, культура, ноша, ідея, віра, спорідненя і посвоячення, світогляд, історія, державність, спільні оборонні, економічні і політичні цілі, любов землі, національна свідомість, патріотизм та інше, але основним і найважливішим складником є його мова!. Спільна мова об'єднує і лучить в один народ різнорідні племена і групи. Візьмім для прикладу німців. Та сама мова створила з прусаків, бранденбурґців, вестфальців, віртемберґців, саксонців, баварців й інших племен одну націю. Подібне явище заіснувало на британських островах, де англійська мова була тією базою, на якій з різних племен повстав англійський народ. Таких прикладів в історії чимало.

Мова наближує людей до себе, вони почуваються близькими, рідними, приналежними до цієї самої спільноти. Як мило є зустріти на чужині земляка, який говорить українською мовою. В часі поїздки до Італії, були ми в опері Неаполю; по виставі задержались з дружиною ще біля афіші, щоб познайомитись з прізвищами співаків (говорячи українською мовою). Тоді приступив до нас молодий чоловік і сказав: „Вибачте, що зачіпаю вас, але я почув рідну мову і хотів нею поговорити". Був це студент з Рочестеру. В часі поїздок по світі нас не раз зустрічали такі моменти.

Які ми горді, коли чуємо українську мову на різних зібраннях, імпрезах, стрічах, таборах і т. п. — тоді відчуваємо, що ми не — безбатченки, але маємо свою мову, свій народ, а з цим неоднократне настирливе почуття меншевартости, нас покидає.

А вже вийнятково глибоко скріпляє нашу національну свідомість, якийсь масовий з'їзд, де всі говорять українською мовою, як це, наприклад, було у Вашінґтоні і в 1964 році, де на посвяченні пам'ятника Т. Шевченкові — біля 150 тисяч українців з різних сторін Америки — говорили українською мовою. Старша пластунка з Канади їхала до Риму на виклади до УКУ і питалася матері, що, має сказати, коли побачить Папу, мати відповіла: „Скажи слава Ісусу Христу". На загальній авдієнції у Св. Отця в Бразилії, коли Папа наблизився до місця, де була та пластунка, вона голосно сказала: „Слава Ісусу Христу". Тоді Папа звернувся до неї і відповів: „Слава на віки" — та запитався звідки вона, коли почув відповідь, що з Канади, тоді Св. Отець похвалив її, що вона так гарно говорить українською мовою і не забуває її на чужині, бо багато молоді,— він сказав, — цурається своєї рідної мови. І це правда, скільки бо українців на чужині говорить своєю рідною мовою?

Уже в 1915 році було в Америці поверх півмільйона українців. Між війнами прибуло других півмільйона іміґрантів, а по-Другій ще коло півмільйона. Якщо взяти до уваги, що приріст населення — зокрема в старих іміґрантів — був дуже великий, пересічно від четверо до десятеро дітей в одній родині, то сьогодні за тих 70 років, побільшилося українське населення в Америці щонайменше вдвоє, це є кругло 3 мільйони! А скільки з них признається, що вони українці? В усіх українських церквах є зорганізовано кругло 350 тисяч, хай поза ними буде ще 50 тисяч, що признаються до українців, то разом всіх є коло 400 тисяч. Всього, отже, неповних 15 відсотків, признається до українців, чи українського походження, а де є 85 відсотків. Чимало пристало до інших етнічних груп, а решта не признається до свого національного походження.

Для потіхи можна сказати, що тут і там завважуються і відрадні явища. Чимало людей вже третього покоління, яких ще дідо, чи баба приїхали до Америки з України, шукають за ближчими даними свого походження, належать до українських церков, співають українські пісні, плекають і виконують українські народні танки, носять народну ношу та вивчають українську мову. Ті люди провадять наші церковні і народні громади головно у вугільному басейні Пенсильванії.

Чимало молодих людей думає, що їм українська мова не придасться, тому її не вивчають і нею не говорять. Як дуже вони помиляються. Різні уряди у Вашінґтоні шукають таких людей, що знають нашу мову в слові і письмі, і сотки їх прийняли до праці. На

(Закінчення на стор. 4)

З господарського життя

Політику обмеженого кредиту, що її дотепер стосувала Рада фінансових резерв, будуть продовжувати і надалі, — заявив предсідник тієї установи пол. А. Волкер. У своєму телевізійному інтерв'ю він сказав: „Немає сумніву, що ми мусимо обмежувати ріст гроша і кредиту". А на інше питання він відповів: „Так ми будемо цієї політики триматися твердо й рішуче". В системі вільної ринкової господарки роля центрального емісійного банку особливо велика. Він є важливим співчинником у формуванні цін і заробітних платень і тому його постава в таких ситуаціях, як теперішня, коли існують побіч себе два протилежні елементи інфляції і господарський застій, особливо важлива. Волкер уже не раз звертав увагу на те, що саме політика тісного гроша емісійного банку не спинить інфляції, для цього потрібна співпраця ще й інших вільних господарських чинників і, очевидно, держави, але вона поважно до того спинення може причинитися, а ще більше може не допустити до дальшого росту інфляції.

Знесення контролі цін на нафтову ропу в ЗСА, як це передбачували промислові кола, має більше позитивних, як негативних наслідків. Було побоювання, що після знесення цієї контролі, вслід за цим ростимуть „як гриби по дощі" ціни на ропу і на бензину. Одначе це не сталося. Ціну ропи і бензини у великій мірі реґулює ситуація на світовому нафтовому ринку і енерґетичному ринкові. А світовий нафтовий ринок переповнений постачанням ропи; рафінерії працюють тільки на частину своєї продукційної спроможности, а не на сто відсотків, бо не мають, де збути своїх продуктів. І це є одна з причин, що після знесення контролі цін на здобуту ропу ціна не пішла вгору так, як дехто передбачував. Одначе численні економісти передбачують, що зі знесенням контролі ціни на природний газ будуть інші. Президент Реґен носиться з пляном прискорити знесення контролі ціни на земний газ. „Енерґетична акція", суспільна група дослідів енерґетичної ситуації обрахувала, що після знесення контролі на ціни газу, консумент в пересічному не тільки втратить усі користі з обнижки податків, але мусітиме більше заплатити, як отримав з цієї обнижки. Тому вона вимагає втримання тієї контролі.

Після обниження податку почалися докладніші студії, які це наслідки принесе для різних катеґорій громадян. Зразу ствердженo, що нова податкова ситуація створює особливо корисні можливості для відкривання нових підприємств, або відділів існуючих підприємств. Користі є потрійного характеру: податкові, то значить нижчі як дотепер податки; злагіднені і багато вигідніші умови для вільного від оподаткування вплачування на пенсійні фонди; приспішена амортизація. Усі ці три катеґорії видатків приватних підприємців спільно творять велику частину видатків. Значно збільшені користі матимуть також ті, що матимуть другу працю й другий додатковий заробіток. Податкові аналітики радять усім заінтересованим негайно вивчити всі ті податкові облегшення, щоб з них повністю скористати.

На початку вересня прибуває до Вашінґтону китайська делеґація, яка має остаточно зробити замовлення на повну кількість збіжжя і кормів, що їх з цьогорічних жнив хоче закупити КНР. На підставі попередньої умови КНР має закупити шість мільйонів тонн збіжжя, а на додаткову кількість має бути додаткова умова. Одначе цього року Китай, не зважаючи на катастрофальну повінь, зібрав незлі жнива і тому збіжжевий дефіцит у ньому невеликий. Китайці вже заздалегідь льояльно повідомили американців про стан свого виживлення населення до майбутніх жнив, щоб уникнути непорозуміння і ускладнень. Минулого харчового року, який закінчився 30-го червня — харчовий рік звичайно рахується від жнив до жнив — КНР закупила 14,7 мільйона тонн збіжжя, в тому 9,6 мільйона у ЗСА.

Цьогорічний страйк контролерів летунського руху, а радше згідно зі законом залишення ними праці, має несподівані наслідки на крайові летунські лінії. Побоюючись великих втрат, ті лінії заздалегідь позвільняли чимало робітників. Одначе після короткого часу вони ствердили, що втрати фактично мінімальні і виглядає — як сказав директор однієї з таких компаній — „неначебто страйк відбувався в Канаді, а не в нас, в ЗСА. Тільки в двох крайових летунських фірмах операції впали на коло 20 відсотків, а саме в летунських лініях Озар і Ню Йорк Ейр, всі інші мали тільки коло п'ять відсотків зменшення операцій, а Ейр Флорида мала майже такий самий стан, як перед страйком. Аналіза поодиноких фірм виявила, що страйк аж ніяк не був децидуючим чинником, але поступування і політика керівництва вирішили, чи був прибуток і який, або втрата.

ТРУДНОЩІ · СТАТИ ВЛАСНИКОМ БУДИНКУ ДЛЯ багатьох американських, переважно молодих, ветеранів чужих війн примусили Ветеранську Адміністрацію вийти з альтернативою: ветеранам буде ґарантована позичка на купівлю трейлера, т. зв. „Мобіл говм". За порадами слід ветеранам звертатися до найближчого бюра адміністрації ветеранів.

Іван Базарко

ТАМ, ДЕ БУЛА НАША ЮНІСТЬ

(Доповідь виголошена на З'їзді Об'єднання Надбужанців, що відбувся на Союзівці в днях 30 і 31-го травня 1981 року)

I

Йоган-Вольфґанг Гете у драматичній поемі „Фавст" подає зворушливий момент, як то леґендарний німецький альхемік і астролог Фавст в одчаї кликав: „God, gib mir meine Jugend zurück".

— У нас це фавстівське „Боже, верни мені мою молодість" може переплітатися з неменш драматичним — „Боже, верни нам нашу батьківщину". Бо є місця, є люди, чи події з наших юних літ, які особливо близькі і дорогі нам. Бо їх торкалися руки нашої молодости. А наше серце навіки залишилось з ними.

Євген Маланюк писав:

Там де була наша юність,
Те все триває пахощами липня
І квітне невечірній день дитинства,
Бо інші там і місяць і сонце,
О, краю вишень і черешень!
І тільки в сні я там гість, прочанин,
Що молиться до рідного порога,
Клякаючи, припадаючи ниць.
Та чи хтось там мою молитву почує
Вечірньою, чи нічною порою,
Дозволивши напитися з криниць
Любої Батьківщини?

Із віддалі тисяч миль, по довгих роках розлуки, стає перед нашими очима краса нашої землі, зростає туга за нею і неначе живіше б'ється серце на згадку про наше дитинство, школу та молодість. У нашій уяві, немов на екрані, пересуваються картини рідних сіл чи міст, де минали наші юні літа.

У цім великім національнім поході, що відбувався на наших очах до вибуху Другої світової війни, ми бачимо на передових місцях священиків, учителів, студентів, кооператорів, лікарів, а найбільше — селян. І кожний з них щиро змагався за краще майбутнє своєї місцевости чи за розвій установи.

Це були Богом дані провідники нашої громади. Їхнє життя було сповнене громадської праці. Сильветки багатьох із них зарисовуються у нашій пам'яті. Вони своїм прикладом впливали на інших і поривали збайдужілих іти за їхніми ідеями. Про багатьох із них можна сказати словами Івана Франка з його поеми „Мойсей":

Все, що мав у житті, він віддав
Для одної ідеї.
І горів, і яснів, і страждав
І боровся для неї.

Похід до волі і свободи перервала остання війна, що невблаганно змусила нас покинути нашу прадідівську землю. А багатьох з наших рідних чи приятелів-друзів закинула на довгі літа в табори або тундри Сибіру.

Та можна людину вирвати з рідної землі, але не можна вирвати з душі людини віри і любови до рідного гнізда.

Про це гарно сказав Публій Овідій Назон, один з найвидатніших римських поетів. Овідій за наказом римського цісаря Августа був засланий над Чорне Море в надбережну колонію Томи. Будучи довгі літа на засланні, написав свої найвизначніші твори — „Скорбні елеґії" та „Листи з Понту". Коли питали Овідія, чим пояснити, що він, хоч живе далеко від Риму, чудово зберіг римську мову, він відповідав: „Римлянин, який виїжджає в далекі краї, змінює підсоння, а не душу."

І ми, що опинилися далеко за морями, стараємося зберегти нашу українську душу і історичну правду. Вростаючи в американський ґрунт, чи канадський, віддаючи їм наші сили і знання, ми не забуваємо за наш край. При Науковому Товаристві ім. Т. Шевченка в Ню Йорку постала Комісія Реґіональних Дослідів і Публікацій. У її рамках працюють різні реґіональні об'єднання — Тернопільщини, Станиславівщини та інші більші округи Західньої України. Ці об'єднання видали друком об'ємисті мемуарні збірки, що охоплюють багато повітів Західньої України. Окремо вийшла велика збірна праця „Буковина" і джерельна праця Євгена Пастернака „Нарис історії Холмщини і Підляшшя". Окремо у Канаді у Вінніпеґу працює Інститут дослідів Волині, що збирає і видає матеріяли про Волинську область.

Усі ці мемуарні видання закріплюють добру пам'ять у нашій історії про працю багатьох поколінь на різних ділянках національного життя даної округи. Бо як не скажуть про це живі свідки, що залишилися у вільному світі, — то хто скаже!?

У протиставленні до совєтської, наша монографія „Надбузька Земля" буде спиратися на ці вічні правди, які лягли в основу нашого національного ідеалу і нашої культури і базувалися на ідеалістично-християнських засадах і державницьких традиціях. Численні світлини, мапи та спомини очевидців про буйний розквіт просвітянського, рідношкільного, кооперативного та революційного руху ОУН. Усі ці матеріяли урізнороднять зміст, зробивши його приступним для найширшого загалу. Час наглить, бо живих свідків двадцятих, тридцятих та сорокових років щораз менше. Вороги представляють так фальшиво, події з життя українського народу, що правди зовсім не пізнати.

Якою пекучою є потреба документації нашої історії — про це переконує нас енциклопедичне видання, що появилося в Києві, п. з. „Історія міст і сіл УССР. Львівська область". Коли відчинимо сторінки, присвячені Сокалеві-Белзові, чи іншим місцевостям, то побачимо, що там основно затираються сліди нашої історії. Тому ми вітаємо почин Центрального Комітету скликанням з'їзду Надбужанців, а в другому етапі — видання документально-мемуарного збірника Надбужанщини.

І врешті сьогодні — наш перший з'їзд земляків Надбужанщини. Цей наш з'їзд, неначе джерело свіжої здорової води, що скріпить наші серця та зв'яже нас тісніше з нашим минулим.

У бюлетені ч. 6, що вийшов у травні, подано, що в дні 1-го травня 1981 року у Комітеті було зареєстрованих 780 осіб, які живуть у різних країнах вільного світу, та найбільше в Америці і Канаді.

(Далі буде)

Виступ Культурно-Мистецкого Товариства „Дзвін" на Оселі „СУМ-А"

На закінчення першого цьогорічного вишкільного табору СУМ-А в Елленвіллі Н.Й., у неділю, 16-го серпня цього року, у пообідових годинах гостював „Дзвін". Українське Культурно-Мистецьке Товариство, зокрема його драматичний Ансамбль з Глен Спей, Н.Й. Понад річна праця цього Товариства під керівництвом Мирослави Скасків, дружини о.Богдана Скаскова, капеляна СУМ-А, увінчалася успіхами, про що писала українська преса. З успіхом „Дзвін" виконав монтаж „Розстріляна муза" з творчости діячок української культури тридцятих років. Тут на оселі СУМ-А вони виконали новий монтаж під назвою „Україна сьогочасна", рев'ю про трагічне життя українського народу в під'яремній Україні тепер, про людей, які міняють погляди, пристосовуючись до вимог московських ватажків і деспотів, як також і про нескорених, які обстоюють святі національні права України на її самостійне державне життя. Присутні побачили першу картину під назвою „Хамелеони", про яку належні пояснення дали Тамара Лихолай та Евфрозина Мартинець, а ролі помистецьки виконали Розалія Ґавур, артист-маляр; Ганна Плескун, поет; Ярослав Ґавур, предсідник жюрі, та члени жюрі: Евфрозина Мартинець, Андрій Плескун, Ярослав Плескун, Тамара Лихолай та Марія Кер. Вони вірно представили підсовєтське життя пристосуванців, а їхня бездоганна гра, зокрема рухи, вимова та співгра заслуговують на похвалу.

Пояснення до другої картини „Рапорт виконування соцпляну пошивальної майстерні 17-БІС" дала Ганна Плескун, а повсякденне життя так званої совєтської господарки під директивами компартії уміло й реально представили Т.Лихолай у ролі директора й Андрій Плескун та Я.Ґавур у ролі клієнтів. Цей сатиричний етюд, як і перший, викликав у глядачів, юних і старших, повне зрозуміння тих картин, і вони реаґували з захопленням та нагородили виконавців рясними оплесками. Третя картина під назвою „Декларація правди", літературно-вакальний монтаж з творчости шестидесятників, серед яких на першому місці — Василь Симоненко. Його твори виконав вокальний ансамбль під керівництвом Т.Лихолай, яка виконала деякі сольові при акомпаньяменті бандури й спільно з Розалією Ґавур, Орисею Лаба, Евфрозиною Мартинець та Ганною Плескун, всі в довгих чорних сукнях та вишиваних українських блюзках. Вони по-мистецьки й з почуттям виконали „Летять, ніби чайки" аранж. Богдана Гірняка та „Дівочі мрії" слова О.Новицького, музика Д.Данькевича. Їх знову нагороджено рясними оплесками. Опісля відрецитовано вірші Василя Симоненка, пояснення до яких в заступстві хворої Мирослави Скасків дали Т.Лихолай, яка прочитала твір „Злодій", та Евфрозина Мартинець, яка зачитала „Суд", Розалія Ґавур прочитала „Монархи", а Плескун Ганя — „Думу про щастя". Глядачі, зокрема молодь СУМ-А, оваційними оплесками приймала їх високо мистецьке виконання і виразну дикцію.

Спільною декламацією „Ґранітні обеліски" Василя Симоненка закінчено ту частину програми, яка зробила велике враження на юних глядачів.

На закінчення програми знову вокальний ансамбль з музичним супроводом проф. Калини Чічки-Андрієнко по-мистецьки виконав пісні „Рідна земле" слова Г.Коваля, музика І.Островерхова та повстанську українську пісню, яку, крім вояків УПА, залюбки співали українські дивізійники: „Розпрощався стрілець". Публіка, що вщерть виповнила велику залю оселі й бенкетової гостинниці, нагородила виконавців тривалими оваційними оплесками. За безкорисну працю і жертвенно відданий час на проби та за підготування актуальних матеріялів з підсовєтського життя України інж. М Лихолаєві, а за режисуру Тамарі Лихолай, як також за сценічне оформлення Евфрозині Мартинець слід висловити глибоке признання.

Українське Село на Ґлен Спею може пишатися діяльністю Товариства „Дзвін", якого слід використати, не лише на Верховині, але запросити на гостинні виступи до інших осередків українського скупчення. Тож побажаємо їм дальших великих успіхів.

Д-р О.Соколишин

ДОДАТКОВІ ІНФОРМАЦІЇ

Літня наукова лябораторія в Іллінойському університеті додатково інформує, що: проф. Степан Горак з Іллиной займався тут історичною та історіографічною тематикою, а Т. Бачинська - Кейс і М. Семчишин — питаннями української культури; що „Початки книжкової колекції університету сягають 1920-их років, коли університетській бібліотеці вдалося нав'язати діловий контакт із державними видавництвами України, і чимало на сьогодні цінних і рідкісних видань з того періоду можна тут знайти. А в дальшому університет старався вдержувати такий книжковий зв'язок з іншими українськими видавництвами, зокрема на еміґрації, але результати були не дуже значні". — Справа книжкових фондів радикально поліпшилася з 1960-их років з приходом на працю сюди проф. д-ра Дмитра Штогрина. Допис про Лябораторію журналіста М. Семчишина було вміщено в ч. 161 щоденника з четверга, 27-го серпня.

У СОРОКОВИЙ ДЕНЬ ВІДХОДУ У ВІЧНІСТЬ
нашої Найдорожчої
МАМИ, БАБЦІ, ПРАБАБЦІ, СЕСТРИ І ТЕТИ

бл. п.

ОЛЬГИ зі ЗАВАДСЬКИХ ДІВНИЧ

будуть відправлені

ЗАУПОКІЙНІ СЛУЖБИ БОЖІ

у суботу, 12-го вересня 1981 року
в церкві свв. Петра і Павла, Балтімор, Мд.;
в церкві св. Михаїла, Балтімор, Мд.;
в церкві у Вілмінґтоні
і в церкві у Вашінґтоні.

Ласкаво просимо Родину, Приятелів і Знайомих згадати Покійну у цей день у своїх молитвах.

ДОЧКИ І СЕСТРА з Родинами

Ділимося сумною і болючою вісткою, що дня 5-го вересня 1981 року, по довгій недузі, на 84-му році життя, в Терра Гавк, Індіяна, відійшла у Вічність
наша Найдорожча МАМА І БАБЦЯ

бл. п.

КАТЕРИНА з ОСАДЦІВ ДАНИЛЮК

народжена в с. Волоща, Підгаєцького повіту, Україна.

У глибокому смутку:
син — БОГДАН
синова — НІНА
СОНЯ — синова по покійному АПОЛІНАРІЄВІ
внук — ІВАН
внучка — КАТЕРИНА ДАНИЛЮК ПЕТЕРСОН
та ближча і дальша Родина

ПАНАХИДА — в середу, 9-го вересня 1981 р., о год. 7-ій веч. в похоронному заведенні П. Яреми в Ню Йорку, Н. Й.

ПОХОРОН — в четвер, 10-го вересня 1981 р., о год. 9-ій ранку до церкви св. Юра і після БОГОСЛУЖЕННЯ на український цвинтар св. Андрія в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

Замість квітів, проситься складати пожертви на церкву св. Михаїла в Йонкерсі, Н. Й.

В глибокому смутку повідомляємо Рідних, Приятелів і Знайомих, що дня 6-го вересня 1981 року в Лонґ Айленд, Н. Й., відійшов у Вічність, проживши 47 років
наш Найдорожчий МУЖ, БАТЬКО, СИН І ВУЙКО

бл. п.

ТЕОДОР ЛЮДКЕВИЧ

пластун сеніор, член Куреня Лісових Чортів.

ПОХОРОН відбудеться в середу, 9-го вересня 1981 р., о год. 10-ій рано з церкви св. Івана Хрестителя, Franklin Street, Riverhead, N.Y.

Дружина — МАРАЙКА
Доньки — КІРА І НАДЯ
Мати — МАРТА
Батько — ЄВГЕН
Сестра — РОМАНА РУДНИК з чоловіком АВГУСТИНОМ і дітьми
Сестра — МАРТА МАТЛА з чоловіком ВОЛОДИМИРОМ і дітьми

Замість квітів на могилу, просимо складати на видання пластового журналу „Юнак".

В глибокому смутку повідомляємо Приятелів і Знайомих, що дня 17-го серпня 1981 року в Монтреалі, Канада, на 84-му році життя, упокоїлась в Бозі,
наша Найдорожча МАМА, БАБЦЯ І ПРАБАБЦЯ

бл. п.

МАРІЯ ЗМИЙ
з ОРИЩАКІВ

вдова по бл. п. Дмитрові

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулися дня 18-го серпня 1981 року з церкви св. Михаїла в Монтреалі, Канада.

В безмежному горю:
донька — СТЕФАНІЯ МЕРЕНЮК з мужем ВАСИЛЕМ
внук — БОГДАН
внучка — УЛЯНА ФАРМЕР з мужем ДАВИДОМ
правнуки — ЛЕВЧИК І ДЕЛЬФІНКА

ПОДЯКА

З волі Всевишнього передчасно відійшли від нас у Вічність
наші Найдорожчі
МУЖ І БАТЬКО

сл. п.

ВОЛОДИМИР БАКАЛЕЦЬ

та СИН І БРАТ

сл. п.

РОМАН БАКАЛЕЦЬ

В цьому короткому часі Їхнього відходу від нас, ми глибоко пригноблені й засмучені, здавалося, що не можливо пережити ці тяжкі дні в нашому горю. Але ближча і дальша Родина і Приятелі уможливили нам ці дні переживати. Тому бажаємо цією дорогою висловити щиро-сердечну подяку Всім, що були біля нас в той час.

Особливо хочемо подякувати Всечеснішим Отцям: Пароховї католицької церкви св. о. Миколая о. Митратові Володимирові Білинському і о. Архимандритові Петрові Ямнякові за похоронні відправи і прощальні слова. Щира подяка Пароховї православної церкви св. Вознесіння о. Миронові Пахолкові за відправу Парастасу і тепле прощальне слово. Дякам п. Ядловському і п. Осипові Головацькому та Вп. Хористам обох церков сердечно дякуємо за спів під час похоронних відправ. Сердечно дякуємо о. Земляченкові, Пароховї української православної церкви св. Покрови за відправлення Святої Літургії за сл. п. ВОЛОДИМИРА, як рівнож Хорові під дир. проф. С. Вожаківського.

Організаціям: Пласт і СУМ-А за участь в похоронах зі своїми прапорами і учням Рідної Школи щира подяка.

Особливу щиру подяку складаємо Провідникам Організацій, які прощали щирими і теплими словами Обох Покійних під час похоронних обрядів: Панові Д-рові К. Ваньові від УККА, п. І. Буртикові від Фундації УВУ, пл. сен. Я. Федунові від Пластової Станиці, п. С. Квасовській від Рідної Школи, п. І. Чайківській від СУА Відділ 70-ий, пл. сен. М. Дзвонокові „Батькові Хмелів", пл. сен. І. Шевчукові, пл. сен. Б. Павлюкові, пл. сен. С. Петрові від куренів „Хмельниченки", пл. сен. С. Гойдиш від КПС, пл. сен. Т. Крулі від Головної Управи УПС, п. Т. Олещукові від СУМ-А і Визвольного Фронту, Д-рові М. Бихові від ООЧСУ, п. Я. Петрикові від головної Управи СУМ-А та п. І. Хомкові від Української Централі. З глибини серця дякуємо Пластунам за відспівання „Ніч вже йде" на добраніч — на відхід на „Вічну Ватру", за відспівання „Отче наш" при свіжій могилі і прощання пластовим привітом СКОБ зарядженим пл. сен. В. Свинтухом.

Сердечно дякуємо п. Д. Колатало за вложення в домовину Обох Покійних грудки землі і чорнобривця привезеної з України.

Щиро дякуємо Товаришам бл. п. РОМАНА за тримання почесної стійки біля домовини в церкві. Рівнож щира подяка Пластунам Хмелям, Пластунам Станиці Пассейку і Осередкові СУМ-А в Пассейку за тримання почесної стійки під час всіх похоронних відправ. Наша щира вдячність паням — Мамам Товаришів бл. п. РОМАНА за влаштування жалобної тризни. Як рівнож щира подяка Пластовій Станиці, а головно пл. сеніоркам за приготування тризни по похороні бл. п. ВОЛОДИМИРА.

Важко знайти слів, щоб належно подякувати Приятелеві п. Іванові Буртикові і його Дружині за віддану поміч у хвилинах нашого смутку, розгублености і найбільшої потреби. Щира подяка Д-рові М. Бихові за негайну лікарську поміч і піклування в часі короткої недуги Покійного. Особливо складаємо сердечну подяку власникам фірми „Апекс" інж. М. Дороті за щедру поміч в днях родинного горя. Висловлюємо щиру подяку Фундації УВУ за студійну стипендію в пам'ять бл. п. РОМАНА і пожертву 100 дол. на стипендійний фонд сл. п. ВОЛОДИМИРА І РОМАНА. Дуже щиро дякуємо похоронному заведенню п. Р. Бурнадза за приязну обслугу.

Щиру подяку складаємо Родині, Приятелям, Знайомим і Організаціям за численні пожертви на Заупокійні Служби Божі, за квіти, за вислови співчуття, телеграми та участь у похоронах і тризні.

•

В пам'ять сл. п. ВОЛОДИМИРА І РОМАНА
Родина, Приятелі і Знайомі зложили датки на постійний стипендійний фонд при УВУ на українознавчі курси для вихованців у молодечих організаціях:

по 100 дол. — О. Бакалець, Ю. Ковалівський, М. Шкварко;
по 50 дол. — Р. Костирка, М. Струк, К. Струк, І. Буртик, Я. Оберишин;
по 40 дол. — д-р Б. Свистун;
по 30 дол. — Б. Колатало;
по 27 дол. — д-р Р. Кос;
по 25 дол. — Б. Лужняк, Т. Кулик, С. Покора, В. Марущак, С. Квасовська, Ю. Яцикевич, д-р Ю. Слюсарчук;
по 20 дол. — О. Фарміґа, С. Путакевич, О. Площанська, А. Цапар, С. Лапічак, Я. Петрик, М. Панченко, О. Смородська, А. Лесь, М. Третяк;
по 15 дол. — Т. Олещук, О. Стасюк, І. Дибко;
по 10 дол. — Я. Божемська, Я. Почтар, д-р П. Кобзар, Ф. Вірстюк, М. Альбоща, А. Ґойда, І. Борбич, А. Ваньо, Г. Куттко, І. Марченко, В. Пеленські, А. Микич, Д. Фарміґа;
по 5 дол. — О. Заячківська, І. Хомко, М. Безушко, М. Хомко, Д. Мацко, В. Медвідь, П. Нанюк, І. Іванків, І. Прокопів, С. Івасівка, Д. Мазурик, О. Камінський, О. Поташник;
по 150 дол. — „Апекс Електронікс";
по 100 дол. — „Конрак Корпорейшин";
по 405 дол. — „Дартист Френдз фром Джолі Піджон";
по 145 дол. — „Дартист Френдз фром Дейвіз Локер".

Пожертви на Св. Софію в Римі зложили:

по 25 дол. — С. Шипула; по 20 дол. — М. Кливак; по 15 дол. — О. Смородська; по 10 дол. — А. Воронка, М. Стефанів, д-р М. Бих.

Пожертву на Суспільну Опіку 70-ий Відд. СУА — 20 дол., І. Чайківська.

Друга листа на постійний стипендійний фонд в пам'ять сл. п. ВОЛОДИМИРА І РОМАНА буде подана в пресі Фундації УВУ.

•

Наше найщиріше спасибі Всім Вш. Жертводавцям за пожертви на добродійні цілі. Нехай Всемилостивий Господь винагородить всіх Вас сторицею, що молились разом з нами за Покійних, щоб пам'ять про Них вічно жила між нами.

МАРІЯ — дружина
ОЛЕГ з дружиною МАРДЖІЄЮ — син
ДАРКА з мужем ЮРІЄМ КОВАЛІВСЬКИМ — донька

Значення...

(Продовження зі стор. 2)

довірені посади рівнож приймають тих, що люблять країну свого походження, бо як кажуть до них можуть мати повне довір'я.

Не вистачить тільки вміти говорити українською мовою, треба теж вміти нею думати, читати і писати, та всюди, де це лиш можливе, нею говорити. Це не є надмірне завдання. Багато людей у світі знає і уживає кілька мов, чому пластун, не має добре володіти українською мовою і її постійно вживати? ! Уся наша молодь чує ту мову вдома, в церквах, в громаді, в організаціях, на різних імпрезах, зібраннях, в знайомих і т. п. При крихітці доброї волі, пластова молодь може нею добре володіти, її опанувати, позбутися почуття меншевартости і бути гордою із свого українського походження!

Для спрецизування кашого конкретного завдання і для збереження та вживання української мови, пропоную вживати такі основні правила:

1. Усюди, де це лиш можливе, вживати українську мову. З усіми українцями і чужинцями, що розуміють українську мову, виключно нею говорити. До інших вживати мову для них доступну.

2. Ніколи не вживати до дітей чужої мови, навіть як вони тією мовою звертаються до вас. Слідкувати, щоб діти між собою теж постійно вживали українську мову.

3. Старатися опанувати українську літературну мову, її правопис і термінологію в слові і письмі. Не вживати макаронізмів ані жаргону.

4.Передплачувати українську пресу і журнали, та подбати про українські відповідні книжки до своєї бібліотеки. Заохочувати всіх, головно дітей і молодь, читати українську пресу, журнали і книжки.

5. Як спадкоємці української тисячолітної культури і історії бути гордими зі свого українського походження.

Цих п'ять основних принципів повинні бути дороговказом для кожного українця і українки на поселенні.

У тій короткій статті неможливо вирахувати всіх атрибутів великої ваги і значення рідної мови. Я старався подати сконденсовано лиш важливіші її аспекти. Рідна мова не є якимсь відрубним явищем, з нею пов'язані розвиток і майбутнє нації, її культури а то і буття. З уживанням рідної мови тісно пов'язані теж українська преса, журнали, книжки, видавництва, письменники і поети. Частіше вживання української мови, збільшить запотребування на українську пресу та книжки і вони не припадатимуть порохом у книгарнях.

Тому в щоденному житті використовуймо цей великий скарб, яким є українська мова.

Кінчимо словами поета Сидора Воробкевича: „Мово рідна, слово рідне хто вас забуває, той у грудях не серденько, но лиш камінь має".

УЧАСНИКИ КОНЦЕРТУ — В ЕЛМАЙРА ГАЙТС

В Елмара Гайтс у суботньому концерті 22-го серпня виступали на пошану Т. Шевченкові такі виконавці: скрипаль Микола Бутович, декляматорка Віра Кашинець і в дуеті з піснею — Віра Кашинець і Анна Дацик. У всіх цих прізвищах був помилковий „спелінг" у репортажі, вміщеному в ч. 163 щоденника, з суботи, 23-го серпня.

Відбулася українська...

(Продовження зі стор. 1)

сприйняла з любов'ю знання про Україну. Щоб це осягнути, треба поповнювати учительські кадри постійно молодими силами, які до своїх учнів є віково ближчими і тим мають до них легший доступ. Дуже делікатне питання — це протиставлення учня хибному навчанню про Україну в чужинецьких школах та критика їхніх підручників на цьому ж відтинку. Боротися з цим явищем тяжко.

При викладанні успіхом увінчається більш критичний та порівняльний підхід у предметах української історії та літератури, де учневі дається можливість порівняти проблематику країни поселення, з якою він звичайно краще знайомий, з подіями й осягами власного народу.

У висліді створено комісію, яка має дослідити існуючі вже шкільні програми і виготовити до них коментарі. До комісії увійшли: Ліда Деременда — голова, Роман Кравець та Петро Мозолюк — члени.

Проф. Г. Васькович в доповіді „Завдання української освіти в діяспорі" ствердив, що 30 років еміграції негативно відбилися на національному організмі українців. Полонена чужинецьким оточенням, розсіяна по далеких просторах молода ґенерація вчилася по чужих школах і не має доброї національної освіти. А це явна капітуляція української еміграції в ділянці шкільництва.

У своєму виступі П. Мозолюк вказав на потребу понадреґіональної середньої школи з правом прилюдности, яка приймала б як хлопців, так і дівчат і запевнювала однорідну формацію української людини на еміграції.

Мгр В. Леник, беручи до уваги сильне розпорошення української еміграції, застановився над іншими методами навчання, між іншими, й заочного, яке практикується як форма освіти для дорослих всюди. Під цю пору треба активізувати заочний курс української мови, що вимагає активности наших організацій та установ для відповідного розголошення.

На цьогорічній Освітній конференції заторкнено й обговорено ряд основних проблем українського шкільництва на еміграції та винесено нові напрямні для діяльности в цій ділянці по країнах поселення в напрямі координації та однорідної структуралізації доповняючого шкільництва, виготовлення однієї шкільної програми для всіх суботніх шкіл в Европі та покращання теперішнього стану української освіти взагалі.

СССР підносить...

(Закінчення зі стор. 1)

публічного відома не передані. Сенатор Вілліям Прок смаєр назвав це „знахідкою колосальних розмірів".

Після виявлення тих даних почалися розсліди, які впливи можуть мати ті величезні резерви на господарське положення і господарську політику СССР. Вже тепер Совєтський Союз є найбільшим продуцентом нафтової ропи й природнього газу у світі. Він не лише повністю задоволяє свої енергетичні потреби й потреби своїх сателітів, але щороку експортує значну скількість ропи і її перетворів.

Власне прибутки з продажу ропи, її перетворів і газу дають Совєтському Союзові фінансові ресурси для закупу машин і технології за кордоном, а також збіжжя і кормів, продукція яких в СССР катастрофально недомагає. Всякі спроби усунути хочби частково важкі наслідки колективізації й тотального знищення підсовєтського сільського господарства не дають задовільних успіхів, бо корінь лиха є в самій системі. Питання є, наскільки ці колосальні енергетичні резерви допоможуть Москві перебороти господарські недоліки, а зокрема недоліки в агрикультурі.